

Motion till riksdagen 2022/23:24

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

med anledning av skr. 2021/22:282 Riksrevisionens rapport om migrationsdomstolarnas handläggningstider i asylmål

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att förbättra handläggningstiderna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en oberoende utredning om stärkt rättssäkerhet genom kortare handläggningstider i asylmål och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har granskat om migrationsdomstolarnas hantering av asylmål är effektiv samt om Domstolsverket och regeringen har gett domstolarna förutsättningar för en effektiv verksamhet. Riksrevisionen bedömer att hanteringen av asylmål har effektivitetsbrister. Tiden för väntan på dom har ökat sedan 2016 och varierar kraftigt mellan Sveriges fyra migrationsdomstolar.

Riksrevisionen har konstaterat att domstolarna är långt ifrån att nå regeringens mål om att avgöra 90 procent av asylmålen inom fyra månader. Det är endast Migrationsdomstolen i Stockholm som under enstaka år sedan 2013 har varit i närheten av att nå målet. Den mest avgörande ökningen och skillnaden mellan domstolarnas liggtider finner Riksrevisionen i liggtid som uppstår vid beredning av ett mål. Sådan liggtid har enligt Riksrevisionen främst att göra med yttre omständigheter, såsom ett ökat inflöde av asylmål och svårigheter att i tillräcklig utsträckning hålla muntliga förhandlingar, snarare än bristande effektivitet vid domstolarna. Riksrevisionen bedömer vidare att muntliga förhandlingar riskerar att medföra oproportionerligt långa handläggningstider. Regeringen har å sin sida instämt i Riksrevisionens iakttagelse om effektivitetsbrister.

Miljöpartiet noterar med oro att tre av fyra migrationsdomstolar aldrig har varit i närheten av att nå regeringens mål. Dessutom är skillnaderna mellan landets domstolar anmärkningsvärda. År 2020 avgjorde migrationsdomstolen i Malmö färre än 10 procent av asylmålen inom fyra månader. Motsvarande siffra för domstolen i Göteborg var under 40 procent, Luleå under 20 procent och Stockholm över 70 procent.

Utöver ökade kostnader för bl.a. mottagningssystemet innebär långa handläggningstider ofta en stor psykisk påfrestning för enskilda. Att det t.ex. i Göteborg kan dröja i genomsnitt två år från att ett mål registrerats till dess att muntlig förhandling hålls torde också inverka negativt på den asylsökandes möjlighet att minnas händelser i hemlandet och på förmågan att förmedla sin berättelse under en muntlig förhandling. Det kan påverka bedömningen av den asylsökandes trovärdighet och uppgifternas tillförlitlighet och kan därmed innebära risker för rättssäkerheten. Till sammanhanget hör att det redan före överklagandet kan ha förflutit lång tid sedan registreringen av asylansökan och flykten från hemlandet. Att regeringens mål under 2020 nåddes i över 70 procent av fallen i Stockholm och under 10 procent av fallen i Malmö innebär i praktiken att asylsökande behandlas olika beroende på var i landet de bor. Även Riksrevisionen har tagit fasta på detta och anser att det är problematiskt att liggtiderna är så långa och att de kraftigt varierar mellan landets olika delar, bl.a. eftersom det kan medföra att utgången i målen påverkas.

Förvisso är en så kort handläggningstid som möjligt inte eftersträvansvärd i samtliga fall, eftersom det i vissa mål behövs fler och mer tidskrävande åtgärder för att på ett korrekt och rättssäkert sätt avgöra målet. Överlag är det dock mycket viktigt att en majoritet av asylmålen faktiskt avgörs inom fyra månader, enligt det mål som har fastställts. De stora skillnader som noterats mellan landets fyra migrationsdomstolar måste minska.

Riksrevisionen rekommenderar Domstolsverket att säkerställa att en ojämn resursfördelning mellan migrationsdomstolarna undviks. Detta kan enligt Riksrevisionen exempelvis göras genom att prognosarbetet utvecklas och genom att det övervägs att i större utsträckning erbjuda förstärkningsstyrkans insatser till de migrationsdomstolar som uppvisar de längsta handläggningstiderna. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att säkerställa att migrationsdomstolarnas förutsättningar för långsiktig kompetensförsörjning står i samspel med det av regeringen uppsatta målet att avgöra 90 procent av asylmålen inom fyra månader. Riksrevisionen påpekar vidare att liggtiden är kostsam för samhället, i form av utgifter för mottagandeverksamheten, och att en mer långsiktig resursförstärkning därmed inte behöver vara kostnadsdrivande för de sammanlagda offentliga finanserna.

Miljöpartiet instämmer i Riksrevisionens rekommendationer. Vi ser också positivt på Domstolsverkets åtgärder för att t.ex. förbättra prognosarbetet, kunskapsinhämtning och fördelning av mål samt tillförsel av nya arbetsplatser och förhandlings-salar. Regeringen bör även fortsatt följa utvecklingsarbetet noga.

Miljöpartiet vill därutöver särskilt understryka de risker för rättssäkerheten som uppstår vid alltför långa handläggningstider. Vi har länge efterfrågat en oberoende utredning av rättssäkerheten i asylärenden och mål, som bl.a. bör ta sikte på myndigheternas handläggning av ärenden med barn, konvertiter och hbtqi-personer. Riksrevisionens rapport sätter fokus på de problematiskt långa handläggningstiderna i asylmål. En oberoende utredning bör därför komma med förslag på hur handläggningstiderna i asylmål kan förkortas för att stärka rättssäkerheten. Det faktum att såväl Moderaterna som Kristdemokraterna och Liberalerna under den gångna mandatperioden presenterat förslag om att se

över och stärka rättssäkerheten i asylprocessen bör rimligen innebära att den nya regeringen kommer att välkomna och fatta beslut om en sådan granskning.

Annika Hirvonen (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Rasmus Ling (MP)

Åsa Lindhagen (MP)

Jacob Risberg (MP)

Ulrika Westerlund (MP)